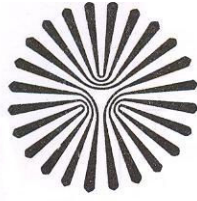

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

گروه آموزشی جغرافیا

مرکز تهران

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته جغرافیا (گرایش برنامه ریزی شهری)

موضوع پایان نامه: تحلیل فضایی - مکانی مراکز آموزشی

شهر بهبهان

استاد راهنما: دکتر اسماعیل علی اکبری

استاد مشاور: دکتر مصطفی طالشی

نگارش: رسول لشکری زاده

شهریور ۱۳۸۹

شماره:

تاریخ:

پیوست:

مجمع علوم انسانی

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد

تحت عنوان: "تحلیل فضایی - مکانی مراکز آموزشی شهر
بهبهان"

تاریخ و روز دفاع یکشنبه ۱۴/۶/۸۹ ساعت ۱۲-۱۰/۳۰

نمره: ۱۹,۳۷ (نوزده و سه هفتادم) درجه - ارزشیابی: عالی

اعضاء هیأت داوران:

ردیف	سمت	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱	استاد راهنما	دکتر اسماعیل علی اکبری	دکتر	
۲	استاد مشاور	دکتر مصطفی طالشی	دکتر	
۳	استاد داور	دکتر مهدی موسی کاظمی	دکتر	
۴	استاد داور			
۵	استاد داور			
۶	نماینده تحصیلات تکمیلی			

تهران، خیابان استاد نجات
الهی، نرسیده به خیابان
کریمخان زند، چهارراه
سپند، پلاک ۲۲۳
تلفن: ۸۸۸۰۱۰۹۰
دورنگار: ۸۸۸۹۰۵۳۶
www.tpnu.ac.ir
ensani@tpnu.ac.ir

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم

برادران و خواهران مهربانم

که در تمام مراحل زندگی، همواره مشوق من بوده اند.

همسر عزیز و وفادارم بخاطر زحمات بی دریغش،

دختران کلم:

نیلوفر، نگار و نکلین

که محرومیت‌های زیادی را بخاطر ادامه تحصیل اینجانب تحمل شده اند.

تقدیر و تشکر

برخود لازم می دانم که از اساتید ارجمند، دوستان و همکارانی که هر یک به نحوی اینجانب را در انجام این پایان نامه کمک کرده اند تشکر و قدردانی نمایم.

از استاد محترم، **دکتر اسماعیل علی اکبری** که راهنمایی این پایان نامه را به عهده داشته، و در طول این دوره از الطاف و رهنمودهای ارزشمندشان بهره برده ام، و در نهایت حوصله در تمامی مراحل پژوهش یاور اینجانب بوده اند صمیمانه تقدیر و تشکر می کنم.

از استاد ارجمند، **دکتر مصطفی طالشی** که زحمت مشاوره پایان نامه را به عهده گرفته بخاطر راهنمایی و همکاری بی دریغشان خالصانه قدردانی می نمایم.

از آقای **دکتر سید مهدی موسی کاظمی** به لحاظ داوری و ارائه پیشنهادات سپاسگزارم.

از دوست و همکار ارجمند آقای اکبر رضانی به لحاظ ویرایش پایان نامه سپاسگزارم.

از همکاران محترم آقایان لطف اله خواجهوی، جمشید انباز و سایر همکاران شاغل در آموزش و پرورش که همکاری لازم را در گردآوری اطلاعات مورد نیاز داشته اند کمال تشکر را دارم.

در پایان توفیق، سلامتی و و شادکامی کلیه عزیزان و همه آنهایی که در انجام این پژوهش مساعدت نموده اند بخصوص برادر اندیشمند جناب آقای **عزیزاله شهبازی** را از درگاه احدیت مسئلت می نمایم.

چکیده :

با توجه به رشد روزافزون جمعیت شهری نسبت به جمعیت روستایی در چند دهه‌ی اخیر که عمدتاً معلول مهاجرت روستاییان به شهر می‌باشد می‌توان یکی از مهمترین دلایل مهاجرت را بهره‌مندی از خدمات آموزشی در شهرها دانست. نظر به جوان بودن جمعیت و درصد قابل توجه استفاده کنندگان از خدمات آموزشی، انتخاب مکان مناسب برای کاربری‌های آموزشی منجر به کاهش ترافیک، بالا رفتن کیفیت آموزش و رضایت‌مندی شهروندان می‌شود.

این پایان‌نامه با روش توصیفی-تحلیلی نظام توزیع فضایی- مکانی مراکز آموزشی شهر بهبهان را مورد مطالعه قرار می‌دهد. در همین راستا ابتدا نظریه‌های رایج مکانیابی مانند نظریه سیستمی، مکان مرکزی و مدل جاذبه، همچنین معیارهای مکانیابی مطلوب (سازگاری، آسایش، کارایی، مطلوبیت، سلامتی و ایمنی) و روش‌های کمی و کیفی در ارزیابی کاربری‌های شهری ارائه شده است. سپس در محیط Arc Gis نقشه رقومی شهر، مراکز آموزشی و لایه‌های اطلاعاتی مورد نیاز تهیه، و با توجه به ضوابط و معیارهای شهرسازی، شبکه دسترسی و نظام همجواری‌ها مراکز آموزشی مورد تحلیل و ارزیابی فضایی- مکانی قرار گرفته است. از نظر شعاع دسترسی ابتدا مراکز آموزشی به تفکیک مقاطع تحصیلی و جنسیت با شعاع ۵۰۰، ۱۰۰۰ و ۱۵۰۰ متری و موقعیت نسبت به محله، برزن و ناحیه ارزیابی شده است. از نظر شبکه دسترسی با توجه به معابر اصلی و فرعی تحلیل شده اند و همجواریها به صورت سه گروه سازگار، نیمه سازگار و ناسازگار با مراکز آموزشی مورد ارزیابی قرار گرفته اند. از نظر توزیع فضایی تمرکز قابل توجهی از مراکز آموزشی ابتدایی در محلات ۱، ۳، ۱۰ و ۱۵ دیده می‌شود. در مقابل ۸ محله دیگر شهر یا ۳۳ درصد کل محلات شهری، فاقد هر گونه مرکز آموزش ابتدایی هستند. نظام توزیع مراکز راهنمایی و متوسطه از الگوی به مراتب نامتعادل تری برخوردار است. بطوریکه در یک ناحیه (ناحیه ۱) ۳۷/۵ درصد از مراکز آموزشی مکانیابی شده است. از نظر موقعیت نسبت به شبکه دسترسی ۴۵ درصد از مراکز ابتدایی و ۴۶ درصد از مراکز راهنمایی با شریان‌های اصلی همجواری هستند. در همین حال ۴۶ درصد از کل مراکز ابتدایی و راهنمایی نیز در همجواری شریانهای فرعی درجه ۲ مکانیابی شده اند. از نظر الگوی همجواری ۴۳ درصد مراکز آموزشی شهر در وضعیت کاملاً ناسازگار مکانیابی شده اند. نتایج حاصل از این مطالعات حکایت از توزیع فضایی نامناسب، شعاع دسترسی نامطلوب و همجواری‌های ناسازگار مراکز آموزشی دارد.

واژگان کلیدی: توزیع فضایی، مراکز آموزشی، مکان‌یابی، شهر بهبهان

فهرست مطالب

عنوان صفحه

پیشگفتار..... ۱

فصل اول : کلیات تحقیق

مقدمه ۴

۱-۱ بیان مسئله..... ۴

۲-۱ اهداف تحقیق ۵

۳-۱ اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق..... ۶

۴-۱ فرضیه‌ها ۶

۵-۱ پیشینه مطالعاتی موضوع ۷

۶-۱ روش و مراحل انجام تحقیق ۸

۷-۱ قلمرو تحقیق (زمانی ، مکانی ، موضوعی) ۹

۸-۱ تعریف واژه‌ها و اصطلاحات ۱۰

۹-۱ محدودیت و مشکلات تحقیق ۱۱

فصل دوم : اصول و مبانی نظری تحقیق

مقدمه ۱۳

۱-۲ مفاهیم و تعاریف ۱۳

۱-۱-۲ مکان ۱۳

۲-۱-۲ فضا ۱۴

عنوان	صفحه
۳-۱-۲ فضای شهری	۱۵
۴-۱-۲ برنامه‌ریزی فضایی	۱۶
۲-۲- نظریه‌های رایج در مکان‌یابی خدمات آموزشی	۱۷
۱-۲-۲- نظریه سیستمی	۱۷
۲-۲-۲- نظریه مکان مرکزی	۱۹
۳-۲-۲- نظریه مدل جاذبه	۲۰
۳-۲- معیارهای مکان‌یابی مطلوب در کاربریهای شهری	۲۱
۱-۳-۲ سازگاری	۲۱
۲-۳-۲ آسایش	۲۲
۳-۳-۲ کارایی	۲۲
۴-۳-۲ مطلوبیت	۲۲
۵-۳-۲ سلامتی	۲۲
۶-۳-۲ ایمنی	۲۳
۴-۲ روشهای ارزیابی کاربری اراضی شهری (آموزشی)	۲۳
۱-۴-۲ ارزیابی کمی	۲۳
۲-۴-۲ ارزیابی کیفی	۲۳
۱-۲-۴-۲ ماتریس سازگاری	۲۳
۲-۲-۴-۲ ماتریس مطلوبیت	۲۹

عنوان صفحه

۳۲ ۳-۲-۴-۲ ماتریس ظرفیت

۳۷ جمع‌بندی

فصل سوم: شناخت شهر و مراکز آموزشی

مقدمه ۳۹

۳-۱-۱ بررسی ویژگی‌های محیط جغرافیایی استان خوزستان ۳۹

۳-۲-۳-۲ محدوده و موقع جغرافیایی بهبهان ۳۹

۳-۳-۳-۳ ساختار اکولوژیکی شهر ۴۲

۳-۳-۳-۱ توپوگرافی ۴۲

۳-۳-۳-۳ ژئومورفولوژی ۴۴

۳-۳-۳-۴ آب‌وهوا ۴۶

۳-۳-۳-۵ منابع آب ۴۸

۳-۴-۱ ویژگی‌های جمعیتی شهر بهبهان ۵۱

۳-۵-۳ ساختار اقتصادی شهر بهبهان ۵۵

۳-۶-۳ سازمان فضایی - کالبدی شهر بهبهان ۵۷

۳-۶-۳-۱ روند توسعه فضایی شهر ۵۷

۳-۶-۳-۱-۱ هسته‌ی اولیه و بافت تاریخی شهر ۵۷

۳-۶-۳-۱-۲ بافت قدیم شهر ۶۱

۳-۶-۳-۱-۳ بافت میانی شهر ۶۲

عنوان صفحه

۳-۶-۱-۴ - بافت جدید شهر ۶۳

۳-۷- ساختار کالبدی - فضایی شهر ۶۹

۳-۸- جایگاه جمعیتی بهبهان در نظام شهری استان خوزستان ۷۶

۳-۹- ویژگی های کمی و کیفی مراکز آموزشی ۷۹

۳-۹-۱- تعداد مراکز آموزشی و الگوی توزیع فضایی در شهر ۷۹

۳-۹-۲- نظام توزیع مراکز آموزشی به تفکیک مقاطع تحصیلی ۸۱

۳-۹-۳- الگوی توزیع مراکز آموزشی برحسب جنس ۸۲

۳-۹-۴- طبقه بندی مراکز آموزشی برحسب جمعیت دانش آموزی ۸۵

جمع بندی ۸۶

فصل چهارم: تحلیل وضعیت دسترسی و نظام همجواری مراکز آموزشی

مقدمه ۸۹

۴-۱- ارزیابی کاربری آموزشی در شهر بهبهان ۸۹

۴-۱-۱- از منظر شعاع دسترسی ۸۹

۴-۱-۱-۱- مراکز آموزش ابتدایی دخترانه ۹۰

۴-۱-۱-۲- مراکز آموزش ابتدایی پسرانه ۹۰

۴-۱-۱-۳- مراکز آموزش راهنمایی دخترانه ۹۴

۴-۱-۱-۴- مراکز آموزش راهنمایی پسرانه ۹۴

۴-۱-۱-۵- مراکز آموزش متوسطه دخترانه ۹۷

عنوان صفحه

۹۷ ۴-۱-۱-۶- مراکز آموزش متوسطه پسرانه

۱۰۰ ۴-۲- از منظر شبکه دسترسی

۱۰۲ ۴-۳- ارزیابی نظام همجواری مراکز آموزشی

۱۰۳ ۴-۳-۱- همجواری های سازگار

۱۰۳ ۴-۳-۱-۱- پارک و فضای سبز

۱۰۵ ۴-۳-۱-۲- کاربری فرهنگی (کتابخانه)

۱۰۷ ۴-۳-۱-۳- کاربری ورزشی

۱۰۹ ۴-۳-۲- همجواری های نسبتاً سازگار

۱۰۹ ۴-۳-۲-۱- کاربری درمانی بهداشتی

۱۱۱ ۴-۳-۲-۲- تجهیزات شهری (ایستگاه های آتش نشانی)

۱۱۳ ۴-۳-۲-۳- کاربری فرهنگی (مساجد)

۱۱۵ ۴-۳-۳- همجواری های ناسازگار

۱۱۵ ۴-۳-۳-۱- کاربری صنایع

۱۱۷ ۴-۳-۳-۲- کاربری تجاری

۱۱۹ ۴-۳-۳-۳- عوامل محیطی (کانال ها و مسیل ها)

۱۲۱ جمع بندی

فصل پنجم : آزمون فرضیه ها و پیشنهادات

۱۲۶ مقدمه

عنوان	صفحه
۵-۱- آزمون فرضیه‌ها	۱۲۶
۵-۲- یافته‌های تحقیق	۱۳۱
۵-۳- پیشنهادات	۱۳۱
_ منابع و مأخذ	۱۳۳

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره (۱-۲) کاربری‌های ناسازگار با فضاهای آموزشی و اثرات آن	۲۷
جدول شماره (۲-۲) نوع واحد آموزشی و تعداد جمعیت استفاده کننده از آن	۳۳
جدول شماره (۳-۲) تراکم دانش‌آموزان کلاس برحسب مقاطع تحصیلی	۳۴
جدول شماره (۴-۲) سرانه، زیر بنا و فضای باز مورد نیاز واحدهای آموزشی	۳۵
جدول شماره (۵-۲) معیارهای عمومی مراکز آموزشی در مقیاس محله، برزن و ناحیه	۳۶
جدول شماره (۱-۳) حداقل، حداکثر و میانگین روزانه دما در شهر بهبهان	۴۶
جدول شماره (۲-۳) میزان بارندگی فصلی شهر بهبهان طی سالهای (۱۳۷۲ تا ۱۳۸۳)	۴۷
جدول شماره (۳-۳) نرخ رشد تغییرات جمعیتی بهبهان و مقایسه آن با استان خوزستان	۵۲
جدول شماره (۴-۳) ساخت و ترکیب سنی جمعیت شهر بهبهان طی سالهای (۱۳۴۵ تا ۱۳۸۵)	۵۴
جدول شماره (۵-۳) نسبت جنسی شهر بهبهان، نقاط شهری خوزستان و نقاط شهری ایران سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۴۵	۵۵
جدول شماره (۶-۳) در صد اشتغال در فعالیت‌های عمده اقتصادی شهر بهبهان	۵۶
جدول شماره (۷-۳) کاربری اراضی و استانداردهای سرانه در شهر بهبهان	۷۴
جدول شماره (۸-۳) سلسله مراتب شهری استان خوزستان در سال ۱۳۸۵	۷۷
جدول شماره (۹-۳) جمعیت و مساحت مراکز آموزشی شهر بهبهان به تفکیک مقاطع تحصیلی	۸۱
جدول شماره (۱۰-۳) سهم و سرانه آموزشی به تفکیک مقاطع تحصیلی ۱۳۸۸	۸۳
جدول شماره (۱۱-۳) طبقه بندی مراکز آموزشی برحسب جمعیت	۸۵

عنوان صفحه

جدول (۱-۴) توزیع مراکز آموزش ابتدایی در محلات شهر بهبهان سال ۱۳۸۸ ۹۱

جدول (۲-۴) توزیع مراکز آموزش راهنمایی و متوسطه در نواحی شهر بهبهان سال ۱۳۸۸ ۹۷

جدول شماره (۳-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به شبکه‌های اصلی ۱۰۰

جدول شماره (۴-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به فضای سبز ۱۰۳

جدول شماره (۵-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی بهبهان نسبت به کتابخانه ۱۰۵

جدول شماره (۶-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی بهبهان نسبت به کاربری ورزشی ۱۰۷

جدول شماره (۷-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به کاربری درمانی بهداشتی ۱۰۹

جدول شماره (۸-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به ایستگاه آتش‌نشانی ۱۱۱

جدول شماره (۹-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به مساجد ۱۱۳

جدول شماره (۱۰-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به کاربری صنایع ۱۱۵

جدول شماره (۱۱-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به کاربری تجاری ۱۱۷

جدول شماره (۱۲-۴) فاصله و وضعیت دسترسی مراکز آموزشی نسبت به کانال‌های روباز و مسیل‌ها ۱۱۹

جدول شماره (۱۳-۴) وضعیت دسترسی مراکز آموزشی شهر بهبهان نسبت به همجواری‌های سازگار سال

۱۳۸۸ ۱۲۳

جدول شماره (۱۴-۴) وضعیت دسترسی مراکز آموزشی شهر بهبهان نسبت به همجواری‌های ناسازگار در

سال ۱۳۸۸ ۱۲۴

فهرست اشکال و نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار شماره ۱-۱ مراحل انجام پژوهش در فصل اول.....	۴
نمودار شماره (۲-۱) مراحل کارهای انجام شده پایان نامه در سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS.....	۹
نمودار شماره (۱-۳) حداقل ، حداکثر و میانگین روزانه دما شهر بهبهان	۴۷
نمودار شماره (۲-۳) میزان بارندگی فصلی در ایستگاه هواشناسی بهبهان	۴۸
نمودار شماره (۳-۳) تغییرات جمعیتی شهر بهبهان طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵	۵۲
نمودار شماره (۴-۳) مقایسه رشد جمعیتی شهر بهبهان با استان خوزستان طی سالهای ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵	۵۳
نمودار شماره (۵-۳) توزیع شاغلان شهر به تفکیک بخشهای عمده اقتصادی	۵۶
نمودار شماره (۶-۳) جمعیت و مساحت مراکز آموزشی به تفکیک مقاطع تحصیلی سال ۱۳۸۸	۸۲
نمودار شماره (۷-۳) تعداد دانش آموزان شهر بهبهان بر حسب جنسیت در سال ۱۳۸۸	۸۳
نمودار (۸-۳) طبقه بندی مراکز آموزشی بر حسب جمعیت در سال ۱۳۸۸	۸۵
نمودار (۱-۵) توزیع مراکز آموزش ابتدایی به تفکیک جنسیت در محلات شهر بهبهان سال ۱۳۸۸	۱۲۶
نمودار (۲-۵) توزیع مراکز آموزش راهنمایی و متوسطه در نواحی شهر بهبهان سال ۱۳۸۸	۱۲۷
نمودار (۳-۵) موقعیت مراکز آموزشی شهر بهبهان نسبت به شریانهای اصلی و فرعی سال ۱۳۸۸	۱۲۸
نمودار (۴-۵) درصد سازگاری مراکز آموزشی شهر بهبهان نسبت به همجواریها سال ۱۳۸۸	۱۳۰

فهرست نقشه ها

عنوان	صفحه
نقشه شماره (۱-۳) موقعیت بهبهان در استان خوزستان	۴۱
نقشه شماره (۲-۳) توپوگرافی شهر بهبهان	۴۳
نقشه شماره (۳-۳) شبکه آبراهه‌ها و زمین‌شناسی بهبهان	۴۵
نقشه شماره (۴-۳) موقعیت شهر بهبهان نسبت به شبکه آبهای روان (رودهای مارون و خیرآباد).....	۵۰
نقشه شماره (۵-۳) طرح اولیه شهر قدیم بهبهان	۶۰
نقشه شماره (۶-۳) توسعه ادواری شهر بهبهان	۶۷
نقشه شماره (۷-۳) محلات و نواحی شهر بهبهان	۶۸
نقشه شماره (۸-۳) کاربری اراضی شهر بهبهان	۷۵
نقشه شماره (۹-۳) جایگاه جمعیتی شهر بهبهان در استان خوزستان	۷۸
نقشه شماره (۱۰-۳) توزیع فضایی مراکز آموزشی شهر بهبهان در سال ۱۳۸۸	۸۰
نقشه شماره (۱۱-۳) توزیع فضایی مراکز آموزشی شهر بهبهان برحسب جنسیت	۸۴
نقشه شماره (۱-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی ابتدایی دخترانه‌ی شهر بهبهان	۸۷
نقشه شماره (۲-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی ابتدایی پسرانه‌ی شهر بهبهان	۹۲
نقشه شماره (۳-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی راهنمایی دخترانه‌ی شهر بهبهان	۹۳
نقشه شماره (۴-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی راهنمایی پسرانه‌ی شهر بهبهان	۹۶
نقشه شماره (۵-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی متوسطه دخترانه‌ی شهر بهبهان	۹۸
نقشه شماره (۶-۴) شعاع دسترسی مراکز آموزشی متوسطه پسرانه‌ی شهر بهبهان	۹۹

عنوان صفحه

- نقشه شماره (۷-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به خیابانهای اصلی بهبهان ۱۰۱
- نقشه شماره (۸-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری فضای سبز ۱۰۴
- نقشه شماره (۹-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری فرهنگی (کتابخانه) ۱۰۶
- نقشه شماره (۱۰-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری ورزشی ۱۰۸
- نقشه شماره (۱۱-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری درمانی بهداشتی ۱۱۰
- نقشه شماره (۱۲-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به ایستگاههای آتش نشانی ۱۱۲
- نقشه شماره (۱۳-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری مذهبی (مساجد) ۱۱۴
- نقشه شماره (۱۴-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری صنایع ۱۱۶
- نقشه شماره (۱۵-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کاربری تجاری ۱۱۸
- نقشه شماره (۱۶-۴) موقعیت مراکز آموزشی نسبت به کانالهای روباز و مسیلها ۱۲۰

پیشگفتار:

شهر و شهرنشینی در تاریخ پر فراز و نشیب بشری، پدیده‌ی تازه‌ای نیست، تمدن‌های کهن هزاران سال پیش شهرهای بسیاری را در دامن خود پرورده و نظاره‌گر رشد، عظمت، افول و اضمحلال آنها بوده‌اند. قدمت و اهمیت شهر و شهرنشینی و عنایت صاحبان قدرت، اندیشمندان همه قرون و اعصار را واداشت تا برجسته‌های مختلف جسم و روح شهر درنگ کنند و بکوشند تا قانونمندی‌های زندگی شهری را دریابند و برپایه یافته‌های خود به طراحی و برنامه ریزی شهری پرداخته و برای مسائل و مشکلات شهری و شهرنشینی چاره جویی کنند.

در بیانی کلی می‌توان گفت: که شهر موجودی است زنده، پویا و متحول، در بستر زمان و در پهنه مکان، متشکل از اجزای فیزیکی و انسانی و روابط پیچیده میان آنها و متبلور از نقش انسان و اندیشه والای او، متأثر از عوامل و شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی، جغرافیایی و سیاسی... نتیجه چنین نگرشی پی بردن به ماهیت پویا شهر است، و این پویایی لزوم برنامه ریزی برای دراز مدت و فراتر از چارچوب‌های محدود و بسته را برای آن ایجاب می‌کند. (مشهدی زاده دهقانی، ۱۳۸۱: ۳۱)

از نظر تاریخی سابقه برنامه‌ریزی شهری به ادوار بسیار دور می‌رسد. ولی سابقه مدون و مطالعه و تجزیه و تحلیل علمی آن به دوران پس از انقلاب صنعتی و خاصه‌ی قرن حاضر و به نحوی اختصاصی‌تر به دهه‌های اخیر می‌رسد. برنامه‌ریزی شهری، در رابطه با وسعت شهرها، افزایش جمعیت آنها و تأثیر ماشین‌سازهای بر حیات شهرها و ساکنین آنها، هر روز از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود. (شیعه، ۱۳۸۴: پیشگفتار)

رشد و توسعه شهرنشینی در جهان با دو وجه متمایز در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه ظاهر گردید. در حالی که شهرنشینی و توسعه شهری در کشورهای توسعه یافته درون‌زا بوده، در کشورهای در حال توسعه بازتاب توسعه تکنولوژی متأثر از دنیای صنعتی بصورت برون‌زا، شهرنشینی شتابان و بی‌رویه را منجر گردید. کشور ایران همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه شهرنشینی سریع را از دهه‌ی پنجاه تجربه کرد. همزمان با رشد و گسترش شهرها مسائلی از قبیل محدودیت منابع، عدم مکان‌گزینی کاربری‌های خدماتی در سطح شهر و پراکندگی نواحی ساخته شده در حواشی شهر و رفت‌وآمدهای مکرر در سطح شهر برنامه‌ریزان و متخصصان مرتبط با شهر را به اتخاذ تدابیری برای فائق آمدن به این نابسامانی‌ها واداشت که یکی از این راهبردها انتخاب و مکان‌گزینی بهینه است.

انتخاب و مکان‌گزینی سعی دارد با قانونمند نمودن شاخص‌ها و عوامل تأثیرگذار (مطلوبیت، سازگاری، ظرفیت و وابستگی) در تصمیم‌گیری و ارائه راهکارهای منطقی، تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان را در انتخاب مکان‌های مناسب برای انجام فعالیت‌ها کمک کند، که این امر جابجایی‌های روزانه و عملکردهای متقابل عناصر شهری را روان و پویا می‌کند و ضمن صرفه‌جویی اقتصادی از اتلاف وقت شهروندان جلوگیری می‌کند. تامین امکانات برای جمعیت شهری از جمله خدمات آموزشی حائز کمال اهمیت است چرا که، مراکز آموزشی علاوه بر نقش تعلیم و تربیت، محور برنامه ریزی کالبدی شهر است و تأمین نشدن مناسب مراکز آموزشی می‌تواند اختلال در سیستم شهری را موجب شود.

در این پایان‌نامه با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (Gis) به تحلیل و ارزیابی مراکز آموزشی شهر بهبهان در سه مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان پرداخته شده و شامل پنج فصل است. فصل اول به طرح تحقیق اختصاص دارد. فصل دوم چارچوب نظری تحقیق تشریح شده است. فصل سوم به شناخت شهرو مراکز آموزشی محدوده مورد مطالعه (شهر بهبهان) می‌پردازد. در فصل چهارم به تحلیل وضعیت دسترسی و نظام همجواری مراکز آموزشی پرداخته شد. و در فصل پنجم فرضیه‌ها ارزیابی شده و نتایج نهایی ارائه شده است.

فصل اول :

کلیات تحقیق